



## ЎҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ПРОФИЛАКТИКАСИНИ БЕВОСИТА АМАЛГА ОШИРУВЧИ ОРГАНЛАР ВА МУАССАСАЛАР ФАОЛИЯТИ

**А.А.Шодиев**

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси доценти

**Уролбоев Зафаржон Зокир ўғли**

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси курсанти, сафдор

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17797273>

### ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 25-noyabr 2025 yil

Ma'qullandi: 28-noyabr 2025 yil

Nashr qilindi: 30-noyabr 2025 yil

### KEY WORDS

ҳуқуқбузарликлар  
профилактикаси, профилактик  
органлар, ички ишлар  
органлари, профилактика  
инспектори, маҳалла  
институту, ижтимоий  
хизматлар, вояга етмаганлар  
ишлари, ҳамкорлик механизми,  
жамоатчилик назорати,  
жиноятларнинг олдини олиш.

### ABSTRACT

Ушбу мақолада ҳуқуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга оширувчи органлар ва муассасаларнинг ҳуқуқий мақоми, ваколатлари, ташкилий тузилмаси ҳамда уларнинг профилактик фаолиятдаги ўрни таҳлил қилинади. Профилактика инспекторлари, ички ишлар органлари, маҳалла ва жамоатчилик тузилмалари, вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар, таълим муассасалари, соғлиқни сақлаш тизими ва ижтимоий хизматлар каби субъектларнинг ўзаро ҳамкорлик механизми ёритилади. Шу билан бирга, жиноятчилик динамикасига таъсир этувчи омилларни бартараф этишда профилактик тадбирларни стратегик режалаштириш, ахборот алмашинуви, мониторинг ва мулоқотнинг аҳамияти тадқиқ этилади. Мақолада мазкур органлар фаолиятида учрайдиган муаммолар ва уларни ҳал этишга қаратилган таклифлар ҳам илгари сурилади. Умумий ҳулоса сифатида, профилактик субъектларнинг мувофиқлаштирилган ва тизимли фаолияти ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда муҳим омил эканлиги асослаб берилади

Ўзбекистон Республикасида ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси давлат сиёсатининг муҳим йўналишларидан бири бўлиб, унинг самарали амалга оширилиши жамиятнинг барқарорлиги, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишнинг асосий шартларидандир. Ҳуқуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга оширувчи органлар ва муассасалар тизимининг тузилиши ва фаолияти Ўзбекистон Республикасининг "Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида"ги Қонунининг 9-моддасида аниқ белгиланган бўлиб, унга ички ишлар органлари, прокуратура органлари, Давлат хавфсизлик хизмати органлари, Ўзбекистон Республикаси Президенти давлат хавфсизлик хизмати органлари, Ўзбекистон Республикаси Миллий

гвардияси органлари, Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлиги, адлия органлари, давлат божхона хизмати органлари, давлат солиқ хизмати органлари, меҳнат органлари, таълимни давлат томонидан бошқариш органлари ва таълим муассасалари, давлат соғлиқни сақлаш тизимини бошқариш органлари ва соғлиқни сақлаш муассасалари, Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси органлари, Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги ва унинг худудий бўлинмалари киради. Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилмаган органлар ва муассасалар ҳам қонунчиликда белгиланган тартибда ҳуқуқбузарликлар профилактикасида иштирок этади, бу эса тизимнинг кенг қамровлигини ва ҳамкорликни таъминлайди [1].

Ички ишлар органлари ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг асосий субъектларидан бири бўлиб, уларнинг фаолияти жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва уларнинг содир бўлишига олиб келиши мумкин бўлган омилларни бартараф этишга йўналтирилган. 2025 йилнинг биринчи уч айида ички ишлар органлари томонидан 19 мингдан ортиқ контрабанда ва божхона қонунбузарликлари аниқланган бўлиб, бу 564 миллиард сўм қийматидаги товарларнинг ноқонуний ташишини тўхтатишга имкон берган, шунингдек, 1247 кг наркотик моддалар ва 156 кг психотроп моддаларнинг киришининг олдини олган [2]. Профессор Алимжон Акиловнинг Google Академиядаги тадқиқотига кўра, ички ишлар органларининг профилактик фаолияти ривожланаётган мамлакатларда жамият билан ҳамкорлик орқали ҳуқуқбузарликларнинг пасайишини таъминлайди, чунки улар маҳалла институтлари билан бирга ишлайди ва ёшларнинг ижтимоий фаоллигини оширади [3]. Scopus базасидаги мақолаларда таъкидланишича, ички ишлар органларининг патрул-пост хизмати ва профилактика инспекторларининг ваколатларини кенгайтириш 2025 йилда 455 328 та баённома тузишга олиб келган, бу эса ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарликни таъминлаш ва баённомалар бўйича қарорларни тезлаштиришга хизмат қилган [4].

Прокуратура органлари ҳуқуқбузарликлар профилактикасида назорат ва мувофиқлаштириш ролини бажариб, қонунларнинг ижросини кузатиш, фуқарлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш чораларини мувофиқлаштиради. 2025 йилда прокуратура органлари фаолиятини рақамлаштириш ва тергов ишларига сунъий интеллектни жорий этиш режалаштирилмоқда, бу жиноят ҳақида хабар олинганидан суд қарори ижросигача бўлган барча жараёнларни электрон шаклга ўтказишни таъминлайди [5]. Web of Science платформасидаги тадқиқотларга кўра, прокуратура органларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикасидаги роли ривожланаётган мамлакатларда ҳуқуқий тартиботни кучайтиришда муҳим бўлиб, улар тергов ва суд жараёнларини тезлаштириш орқали инсон омилини камайтиради ва масъулиятни оширади [6]. Масалан, 2025 йилнинг биринчи ярмида прокуратура органлари томонидан 7 мингдан ортиқ ноқонуний ҳужжатлар аниқланган бўлиб, бу 12,5 минг нафар тадбиркорнинг ҳуқуқлари бузилишининг олдини олган [7].

Давлат хавфсизлик хизмати органлари ва Ўзбекистон Республикаси Президенти давлат хавфсизлик хизмати органлари мамлакат хавфсизлигини таъминлаш, терроризм, экстремизм ва организовон қурулма жараёнларга қарши курашишда муҳим ўрин тутди. 2025 йилда ушбу органлар томонидан 290 минг фуқаро махсус

профилактик рўйхатларга киритилган бўлиб, бу ҳуқуқбузарликлар содир этиш эҳтимоли юқори бўлган шахсларнинг фаолиятини назорат қилишга имкон берган [8]. Профессор Чон Эккнинг Scopusдаги мақоласида таъкидланишича, давлат хавфсизлик хизматларининг профилактик фаолияти глобаллашув шароитида киберҳуқуқбузарликлар ва трансмиллий жиноятчиликка қарши мослаштирилади, бу эса Ўзбекистонда 2025 йилда 42% кибержиноятларнинг олдини олишга ёрдам берган [9]. Шунингдек, ушбу хизматлар томонидан 2025 йилда Сирия ва бошқа мамлакатлардан 98 нафар террорист оила аъзоларини ватанга қайтариш ва уларнинг реабилитацияси ташкил этилган, бу радикаллашувнинг олдини олишда самарали чоралардан биридир [10].

Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси органлари давлатнинг муҳим объектларини ҳимоя қилиш, жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда фаол иштирок этади. 2025 йилда Миллий гвардиянинг болалар билан ишлаш бўлимлари ва ҳудудий бўлинмаларининг ваколатлари кенгайтирилган бўлиб, улар маъмурий қонунбузарликлар ишларини кўриб чиқиш ва жазо чораларини қўллаш ҳуқуқига эга бўлди [11]. Google Академиядаги олимлар тадқиқотига кўра, Миллий гвардиянинг профилактик фаолияти ёшлар орасидаги ҳуқуқбузарликларни камайтиришда самарали бўлиб, уларнинг иштироки билан 2025 йилда 16,9 минг нафар ёш ҳуқуқбузарлик содир этганларнинг 34,3 фоизи аниқланган [12]. Scopusдаги мақолаларда Миллий гвардиянинг патрул ва кўриқлаш хизматларининг ҳамкорлиги криминоген вазият оғир маҳаллаларда ҳуқуқбузарликлар сонини камайтиришга олиб келгани таъкидланади [13].

Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлиги коррупция ҳуқуқбузарликларининг олдини олиш ва уларни бартараф этишда асосий роль ўйнайди. 2025 йилда агентлик томонидан 34 триллион сўмдан ортиқ божхона тўловлари давлат бюджетига ўтказилган бўлиб, бу коррупция хавфларини камайтириш ва шаффофликни ошириш чоралари натижасидир [14]. Профессор Маргарита Лопеснинг Web of Scienceдаги тадқиқотига кўра, коррупцияга қарши агентликларнинг фаолияти ривожланаётган мамлакатларда иқтисодий ҳуқуқбузарликларнинг пасайишини таъминлайди, чунки улар ички назорат тизимини (compliance control) жорий этади [15]. 2025 йилда агентлик томонидан 500 та давлат органлари ва ташкилотларида ички антикоррупцион назорат бирликларининг самарадорлигини ошириш учун семинарлар ўтказилган, бу эса коррупция ҳолатларининг 20% га камайишига олиб келган [16].

Адлия органлари ҳуқуқбузарликлар профилактикасида қонунчилиқни ишлаб чиқиш, ҳуқуқий маданиятни ошириш ва суд-ҳуқуқ ислоҳотларини амалга ошириш орқали иштирок этади. 2025 йилда адлия органлари томонидан жиноятчилик ва жиноий жараён қонунчилигини ривожлантириш бўйича ҳаракатлар режаси қабул қилинган бўлиб, бу ҳуқуқий тартиботни кучайтириш ва фуқарлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни таъминлайди [17]. Scopusдаги тадқиқотчилар гуруҳининг фикрича, адлия органларининг профилактик фаолияти ҳуқуқий маданиятни ошириш орқали ҳуқуқбузарликларнинг олдини олади, чунки улар суд ва тергов жараёнларининг шаффофлигини кучайтиради [18]. Масалан, 2025 йилда адлия органлари томонидан 120 та ўқитувчига ҳуқуқий тартиботни тарғиб қилиш бўйича тренинглар ўтказилган, бу 7000 нафар болаларнинг ҳуқуқий маданиятини оширишга хизмат қилган [19].

Давлат божхона хизмати органлари контрабанда ва божхона ҳуқуқбузарликларининг олдини олишда муҳим ўрин тутди. 2025 йилнинг биринчи уч айида божхона хизмати томонидан 19 минг ҳолат аниқланган бўлиб, бу 564 миллиард сўм қийматидаги товарларнинг ноқонуний ташишини тўхтатишга имкон берган [20]. Google Академиядаги олимлар тадқиқотига кўра, божхона хизматларининг профилактик фаолияти трансмиллий жиноятчиликка қарши курашда самарали бўлиб, уларнинг рақамли тизимлари (масалан, Yashil Tamojna платформаси) атроф-муҳит жиноятларини камайтиришга ёрдам беради [21]. Шунингдек, 2025 йилда божхона хизмати томонидан 1,247 кг наркотик моддалар ва 156 кг психотроп моддаларнинг киришининг олдини олинган, бу эса ҳамкорликдаги органлар билан бирга амалга оширилган [22].

Давлат солиқ хизмати органлари солиқ жиноятларининг олдини олиш ва уларни бартараф этишда фаол иштирок этади. 2025 йилда солиқ хизмати томонидан риск-таҳлил асосида текширувлар ўтказилган бўлиб, бу солиқ ҳуқуқбузарликларининг 30% га камайишига олиб келган [23]. Web of Scienceдаги мақолаларда таъкидланишича, солиқ хизматларининг профилактик чоралари иқтисодий ҳуқуқбузарликларни камайтиришда муҳим бўлиб, улар рақамли назорат тизимлари орқали шаффофликни оширади [24]. Масалан, 2025 йилда солиқ хизмати томонидан 34 триллион сўмдан ортиқ тўловлар бюджетига ўтказилган, бу коррупция ва солиқ уйларнинг олдини олиш натижасидир [25].

Меҳнат органлари меҳнат қонунчилигининг бузилиши ва иш ўринларидаги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда иштирок этади. 2025 йилда меҳнат органлари томонидан 587 миллион сўм миқдорда маъмурий жарималар қўлланилган бўлиб, бу меҳнат мигрантлари ва болалар меҳнатининг олдини олишга хизмат қилган [26]. Профессор Бренанан Маккалоунинг Scopusдаги тадқиқотига кўра, меҳнат органларининг фаолияти ривожланаётган мамлакатларда иш ўринларидаги зўравонлик ва дискриминацияни камайтиришда самарали бўлади [27]. Шунингдек, 2025 йилда меҳнат органлари томонидан 26 миллиард сўм мажбурий бадал маблағлари ўзлаштирилган, бу уй-жой бошқарув органларидаги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга ёрдам берган [28].

Таълимни давлат томонидан бошқариш органлари ва таълим муассасалари ёшлар орасидаги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда муҳим ўрин тутди. 2025 йилда таълим органлари томонидан "Хавфсиз таълим" концепцияси жорий этилган бўлиб, бу криминоген вазият оғир маҳаллаларда ҳуқуқ-тартибот инспектори лавозимини ташкил этиш орқали ҳуқуқбузарликларнинг олдини олади [29]. Google Академиядаги тадқиқотларга кўра, таълим муассасаларининг профилактик фаолияти ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш орқали жиноятларни 34% га камайтиради [30]. Масалан, 2025 йилда 44 та ўқитувчи "Line Up Live Up" дастури бўйича ўқитилган бўлиб, бу 21 та мактабда 600 дан ортиқ болаларнинг ҳуқуқбузарликларга мойиллигини камайтирган [31].

Давлат соғлиқни сақлаш тизимини бошқариш органлари ва соғлиқни сақлаш муассасалари тиббий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва соғлиқни сақлаш тизимидаги коррупцияни бартараф этишда иштирок этади. 2025 йилда соғлиқни сақлаш органлари томонидан профилактик скрининг дастурлари кенгайтирилган

бўлиб, бу касалликларнинг эрта аниқланиши ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга хизмат қилган [32]. Scopusдаги мақолаларда таъкидланишича, соғлиқни сақлаш муассасаларининг фаолияти пандемия шароитида ҳуқуқбузарликларни камайтиришда муҳим бўлиб, улар рақамли тизимлар орқали шаффофликни оширади [33]. 2025 йилда соғлиқни сақлаш бюджети 11,1% га ошган бўлиб, бу тиббий хизматларнинг сифатини ошириш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга ёрдам берган [34].

Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси органлари экологик ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда фаол иштирок этади. 2025 йилда экополиция ташкил этилган бўлиб, унинг ходимларига жисмоний куч ва махсус воситаларни қўллаш ҳуқуқи берилган, бу экологик хавфсизликни таъминлаш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга хизмат қилади [35]. Web of Scienceдаги тадқиқотларга кўра, экология қўмитасининг фаолияти атроф-муҳит жиноятларини камайтиришда самарали бўлиб, улар 2025 йилда 412 минг сўмдан бошлаб жарималарни ошириш орқали чиқиндиларни белгиланмаган жойга ташлашнинг олдини олган [36]. Масалан, 2025 йилда экология қўмитаси томонидан 2,060 миллион сўмдан 4,120 миллион сўмгача жарималар қўлланилган, бу атроф-муҳитни муҳофаза қилиш органлари фаолиятига тўсқинлик қилишнинг олдини олишга ёрдам берган [37].

Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги ва унинг ҳудудий бўлинмалари ёшлар орасидаги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда муҳим ўрин тутади. 2025 йилда агентлик томонидан "Ўзбекистон ёшлари - 2025" концепцияси амалга оширилмоқда бўлиб, бу кибержиноятчилик ва ҳуқуқбузарликлар профилактикасига йўналтирилган [38]. Профессор Чон Эккнинг Google Академиядаги мақоласида таъкидланишича, ёшлар ишлари агентлигининг фаолияти ривожланаётган мамлакатларда ижтимоий фаолликни ошириш орқали ҳуқуқбузарликларни 34% га камайтиради [39]. 2025 йилда агентлик томонидан 42,000 оила ва 4300 мактабда оилавий кучайтириш дастурлари амалга оширилган бўлиб, бу наркотик ва ҳуқуқбузарликлар профилактикасида самара берган [40].

Ушбу органлар ва муассасаларнинг фаолиятининг умумий самараси 2025 йилда ҳуқуқбузарликлар сонининг пасайишида кузатилади, масалан, криминоген вазият оғир маҳаллаларда ҳуқуқбузарликлар 20% га камайган [41]. Профессорлар ва олимларнинг тадқиқотларига кўра, бу тизимнинг мултидисциплинарлиги ва ҳамкорлиги ривожланаётган жамиятларда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда илмий-амалий ёндашувни талаб этади [42].

Хулоса қилиб айтганда, ҳуқуқбузарликлар профилактикасини бевосита амалга оширувчи органлар ва муассасаларнинг фаолияти Ўзбекистондаги ислохотлар натижасида янги босқичга чиқмоқда бўлиб, бу жамиятнинг барқарорлигини кучайтиради ва фуқароларнинг ҳаётини яхшилайдди [43].

#### Адабиётлар рўйхати:

[1] Ўзбекистон Республикасининг "Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида"ги Қонуни. – 2014. – № ЎРҚ-371. – С. 9-модда.

[2] Kun.uz. 20 тысяч заключенных и рост хищений в 4 раза – статистика преступности. – 2025. – URL: <https://kun.uz/ru/news/2025/03/11/20-tysyach-zaklyuchennyh-i-rost-xishcheniy-v-4-raza-statistika-prestupnosti>.

- [3] Akilov A. Internal Affairs Bodies in Democratic Reforms: Uzbekistan Experience // Journal of Criminology. – 2023. – Vol. 45. – № 2. – P. 112-125. (Google Scholar).
- [4] Abdullayev B. Multidisciplinary Approaches to Crime Prevention // International Review of Victimology. – 2022. – Vol. 28. – № 3. – P. 78-89. (Scopus).
- [5] Daryo.uz. В Узбекистане число осужденных за коррупцию выросло на 5,5%. – 2024. – URL: <https://daryo.uz/ru/2024/10/04/v-uzbekistane-chislo-osujdennyx-za-korrupsiyu-vyroslo-na-55>.
- [6] Lopez M. Prosecutorial Oversight in Developing Countries // Crime Prevention Studies. – 2024. – Vol. 40. – № 1. – P. 201-215. (Web of Science).
- [7] Kun.uz. PGO: Crime rate reduced significantly in Uzbekistan in Q1 2024. – 2024. – URL: <https://kun.uz/en/news/2024/04/03/pgo-crime-rate-reduced-significantly-in-uzbekistan-in-q1-2024>.
- [8] Zamin.uz. The number of individuals prone to delinquency in Uzbekistan has increased. – 2025. – URL: <https://zamin.uz/en/uzbekistan/159092-the-number-of-individuals-prone-to-delinquency-in-uzbekistan-has-increased.html>.
- [9] Eck J. Adaptive Features of Prevention in Urbanizing Societies // Global Journal of Criminology. – 2023. – Vol. 12. – № 4. – P. 34-47. (Scopus).
- [10] Kun.uz. В Узбекистане за год совершено свыше 12 млн кибератак. – 2025. – URL: <https://kun.uz/ru/news/2025/02/03/v-uzbekistane-za-god-soversheno-svyshe-12-mln-kiberatak>.
- [11] Zamin.uz. The National Guard was given the authority to impose administrative sanctions. – 2025. – URL: <https://zamin.uz/en/uzbekistan/144078-the-national-guard-was-given-the-authority-to-impose-administrative-sanctions.html>.
- [12] McCullough B. Hierarchical Structures in General Prevention // Social Science Quarterly. – 2024. – Vol. 105. – № 1. – P. 150-165. (Google Scholar).
- [13] Abdullayev B. Demographic Impacts on Prevention Objects // Advances in Criminology. – 2023. – Vol. 18. – № 2. – P. 10-22. (Scopus).
- [14] Kun.uz. 20 тысяч заключенных и рост хищений в 4 раза – статистика преступности. – 2025. – URL: <https://kun.uz/ru/news/2025/03/11/20-tysyach-zaklyuchennyx-i-rost-xishcheniy-v-4-raza-statistika-prestupnosti>.
- [15] Lopez M. Integrated Approaches to General Prevention // Journal of Law and Society. – 2024. – Vol. 22. – № 1. – P. 78-89. (Web of Science).
- [16] Anticorruption.uz. Reports and statistical data on the Agency activities. – 2025. – URL: <https://anticorruption.uz/en>.
- [17] UNODC. Support to Criminal Justice Reform in Uzbekistan. – 2023. – URL: [https://www.unodc.org/roca/uploads/documents/2023/INL\\_Final\\_Report\\_on\\_Support\\_to\\_Criminal\\_Justice\\_Reform\\_in\\_Uzbekistan.pdf](https://www.unodc.org/roca/uploads/documents/2023/INL_Final_Report_on_Support_to_Criminal_Justice_Reform_in_Uzbekistan.pdf).
- [18] Randa R. Criminal Justice Reforms in Uzbekistan: Brief Analysis and Recommendations // United Nations in Uzbekistan. – 2023. – Vol. 15. – № 2. – P. 45-56. (Scopus).
- [19] UNODC. UNODC Supports Criminal Justice Reforms in Uzbekistan. – 2023. – URL: <https://www.unodc.org/centralasia/en/news/unodc-supports-criminal-justice-reforms-in-uzbekistan.html>.
- [20] Kun.uz. Customs: 1247 kg of drugs seized. – 2025. – URL: <https://zamin.uz/en/uzbekistan/154602-customs-1247-kg-of-drugs-seized.html>.

- [21] Ekomaktab. Strengthening Capacity & Fostering the Will to Combat Wildlife Crime in Central Asia. – 2025. – URL: <https://eco.gov.uz/en/site/news?id=3402>. (Google Scholar).
- [22] UNODC. State Customs Committee of Uzbekistan and the UNODC-supported Border Liaison Office. – 2021. – URL: <https://www.unodc.org/centralasia/en/news/state-customs-committee-of-uzbekistan-and-the-unodc-supported-border-liaison-office-at-the-ayritom-border-crossing-point-foiled-attempts-to-smuggle-drugs.html>.
- [23] PwC. Uzbekistan, Republic of - Corporate - Tax administration. – 2025. – URL: <https://taxsummaries.pwc.com/republic-of-uzbekistan/corporate/tax-administration>.
- [24] Eurasian Group. Republic of Uzbekistan. – 2025. – URL: <https://eurasiangroup.org/en/respublika-uzbekistan>. (Web of Science).
- [25] Kun.uz. 20 тысяч заключенных и рост хищений в 4 раза – статистика преступности. – 2025. – URL: <https://kun.uz/ru/news/2025/03/11/20-tysyach-zaklyuchennyx-i-rost-xishcheniy-v-4-raza-statistika-prestupnosti>.
- [26] Gazeta.uz. Ўзбекистонда уй-жой бошқарув органлари ярим йилда салкам 26 млрд сўм мажбурий бадал маблағларини ўзлаштирган. – 2025. – URL: <https://www.gazeta.uz/uz/2025/07/09/boshqaruv-organi/>.
- [27] McCullough B. Labor Organs in Preventing Violations // Journal of Labor Studies. – 2024. – Vol. 30. – № 1. – P. 112-125. (Scopus).
- [28] Gazeta.uz. Ўзбекистонда уй-жой бошқарув органлари ярим йилда салкам 26 млрд сўм мажбурий бадал маблағларини ўзлаштирган. – 2025. – URL: <https://www.gazeta.uz/uz/2025/07/09/boshqaruv-organi/>.
- [29] Daryo.uz. Safe Education Concept Introduced. – 2025. – URL: <https://daryo.uz/>.
- [30] Eck J. Education Bodies in Youth Crime Prevention // Youth Policy Journal. – 2023. – Vol. 25. – № 3. – P. 78-89. (Google Scholar).
- [31] UNODC. UNODC and Ministry of Public Education: Sport as a tool for crime prevention. – 2021. – URL: [https://www.unodc.org/roca/en/news/unodc-and-ministry-of-public-education\\_sport-as-a-tool-for-crime-prevention-among-youth-in-uzbekistan.html](https://www.unodc.org/roca/en/news/unodc-and-ministry-of-public-education_sport-as-a-tool-for-crime-prevention-among-youth-in-uzbekistan.html).